

Erik Warburg 1892-1969

Overlæge Gorm B. Jensen

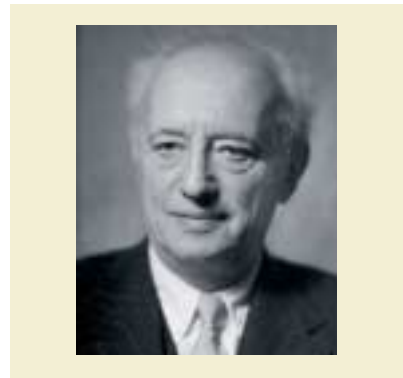
Den 24. marts 1844 døde billedhuggeren *Bertel Thorvaldsen* af et hjerteanfald i Det Kongelige Teater. Autopsien viste, at dødsårsagen var en trombe i venstre koronararterie. Denne markante sygehistorie vakte international opsigt; *Thorvaldsens* død omtales således af den amerikanske kardiolog *J.B. Herrick* i dennes banebrydende arbejde: *Clinical Features of Sudden Obstruction of the Coronary Arteries* fra 1912, det vil sige 68 år efter [1]. Men der skulle gå yderligere næsten 20 år før koronartrombosen kom tilbage til Danmark. Det var *Erik Warburg*, som tog tråden op og gav den første danske beskrivelse af en sygdom, der i det 20. århundredes sidste halvdel blev et dominerende helbredsproblem herhjemme ligesom i resten af den industrialiserede verden [2].

Erik Warburg var den første »rigtige« danske kardiolog, og han udøvede gennem en omfattende aktivitet en markant indflydelse på sit fag, sit universitet og sin tid (Figur 1). Han blev kandidat fra Københavns Universitet i 1916 og blev straks efter videnskabelig assistent ved Finseninstituttet, hvor han skrev disputats om blodets syre-base-ligevægt (1922). Herefter fik han sin kliniske uddannelse på især Kommunehospitalet, og efter en professorskonkurrence blev han i 1931 ansat som professor på Rigshospitalet. Han var chef for afdeling B på Rigshospitalet i næsten 30 år.

Erik Warburg var først og fremmest kardiologisk interesseret. Han var meget engageret i udvikling af forskellige undersøgelsesteknikker: Elektrokardiografi (han optog personligt mange hundrede ekg'er), fonokardiografi, intravaskulær trykmåling og isotopundersøgelser. Den teknologiske udvikling inden for specialet, især hjertekateterisation, der blev videreudviklet af efterfølgeren *Anders Tybjærg Hansen*, bragte dansk kardiologi op på internationalt niveau og var en forudsætning for hjertekirurgi og invasiv kardiologi. Talrige videnskabelige arbejder og disputater udgik fra hans afdeling, og alle danske kardiologer fra de efterfølgende generationer var da også uddannet der. Studenterundervisningen interesserede ham ikke meget, dog var han eneforfatter til bind IV i *Nordisk Lærebog i Intern Medicin* helliget hjerte-kar-sygdomme (1943), et monumentalt skrivarbejde. Også andre subspecialer inden for den interne medicin havde hans bevågenhed, især endokrinologi og hepatologi. Han deltog i universitetets ledelse fra 1943, senest som rector magnificus 1956-1958.

Af blivende betydning er det nok også, at han efter amerikansk inspiration startede Foreningen til Bekæmpelse af Hjertesygdomme, senere Hjerteforeningen, hvis formand han var i flere år. Hans gode personlige og politiske forbindelser kickstartede foreningen, der har betydet umådeligt meget for

Erik J. Warburg,
1892-1969.
Gengivet med
tilladelse fra
Medicinsk Museion.

kardiologisk forskning og ikke mindst forebyggelse i Danmark [3]. Han drev en stor privatpraksis for det Københavnske bourgeoisie. Han tog høje honorarer, retfærdiggjort ved: »Hvis man vil fyre med mahogni, må man også betale for det«. Hans umådelige virkestrang førte til talrige private og offentlige tillidshverv, bestyrelsesposter, priser og ordener [4].

Erik Warburg var en dygtig og energisk universitetsprofessor, men han var også en karismatisk mediestjerne, et menneske, der havde held med det meste. Han var offentlig debattør og forfatter til filosofiske værker og erindringsessays. Hans gennemslagskraft i offentligheden kan – paradoksalt nok – aflæses af det forhold, at han blev udsat for et nazistisk attentat, et forsøg på clearingmord, som han overlevede ved personalets hjælp. Han var kortvarigt interneret i Horseshøjlejren i 1943, men til trods for sin jødiske herkomst forblev han i Danmark under hele krigen. Ikke desto mindre medførte hans humanistiske sindelag, at han efter krigen gik i forbøn for de studenter, der blev truet med relegering fra universitetet på grund af protyske aktiviteter.

Erik Warburg var en markant lægeskikkelse og en fascinerende kulturpersonlighed i en stor del af det 20. århundrede. Han vil blive husket for at have genindført koronartrombosen som en vigtig sygdomsændelse, for at starte den massive teknologiske udvikling, der har præget kardiologien i de seneste 80 år, og for at have indset behovet for et folkeligt engagement i udforskning og forebyggelse af vore hyppigste sygdomme, de alvorlige hjertesygdomme.

Korrespondance: *Gorm B. Jensen*, Kardiologisk Klinik 253, Hvidovre Hospital, DK-2650 Hvidovre. E-mail: gorm.jensen@hvh.regionh.dk

Litteratur

- Herrick JB. Clinical features of sudden obstruction of the coronary arteries. *JAMA* 1912;59:2015-20.
- Warburg EJ. Om coronarkredsløbet og om trombosen af en coronararterie med en historisk oversigt. *Bibl Læger* 1930;122:1-102.
- <http://www.hjerteforeningen.dk/sw5140asp> /Juni 2007.
- Den Danske Læggestand, femtende udgave, bind II. København: Lægeforeningens forlag, 1982.